RAKÚSKO - MAĎARSKÉ VYROVNANIE

Rok 1867 prinášal striedavo radostné i bolestivé správy. Medzi tie najradostnejšie patrila správa o založení Slovenského evanjelického gymnázia v Turčianskom Svätom Martine. Novozriadené nižšie slovenské gymnázium dávalo priestor pre vzdelávanie v rodnej reči chlapcom predovšetkým z okolia Turca. Jeho profesori si predsavzali vychovávať v duchu demokratickom, slovanskom a národnom. Slovenská verejnosť prijala s nadšením správu o jeho vzniku. Zároveň bolo vzpruhou pre revúckych zanietencov, činovníkov a učbárov Slovenského ev. a. v. gymnázia - Prvého slovenského gymnázia, ktoré práve v tomto roku malo dovŕšiť svoje predsavzatie, poprvýkrát priviesť svojich žiakov k slovenským maturitám.

K bolestným akciám, ktoré neustále obviňovali revúcke gymnázium z panslavizmu, pribudlo rakúsko-maďarské vyrovnanie. Štátoprávna dohoda zakotvená v Uhorsku zákonným článkom 12/1867 a v Rakúsku decembrovou ústavou, článkom 146/1867, nedemokratickou cestou dovŕšila snahy o štátoprávne usporiadanie pomerov mnohonárodnostnej habsburskej monarchie, začaté v rokoch 1848 - 1849. Jednotná necentralizovaná monarchia sa vyrovnaním zmenila na dualistický štátny útvar s dvoma suverénnymi konštitučnými vládami, s dvoma parlamentmi, s osobitnými právnymi a správnymi systémami. Zákon o vyrovnaní prijal uhorský snem vo februári, v máji ho panovník schválil a 1. júna 1867 potvrdil korunováciou za kráľa.

Rakúsko-maďarské vyrovnanie vytvorilo v uhorskej časti monarchie systém, ktorý veľmi brzdil proces dokonštituovania sa Slovákov ako novodobého národa. Na dlhý čas zahatalo realizáciu štátoprávneho riešenia slovenskej otázky v mnohonárodnostnej habsburskej monarchii i v rámci Uhorska. Určité jazykové, kultúrne a zhromažďovacie práva mal Slovákom, ako zložke jednotného fiktívneho štátneho národa, po vyrovnaní zaručiť národnostný zákon. Rakúsko-maďarským vyrovna¬ním sa pre Slovákov otváralo obdobie ťažkého národného útlaku a silnejúcej maďarizácie, ktoré zdeformovali všetky stránky slovenského národného vývinu.

Maďarizácia začala dusiť národné hnutie oživené na začiatku 60. rokov. Výbojnému maďarskému nacionalizmu stáli v ceste na slovenskom území aj také výdobytky slovenského národného hnutia, ktoré si Slováci postavili z vlastných prostriedkov, ako bolo Slovenské ev. a. v. gymnázium v Revúcej, Matica slovenská, nižšie Slovenské evanjelické gymnázium v Turčianskom Sv. Martine, ako i neskôr založené nižšie Slovenské katolícke gymnázium v Kláštore pod Znievom. Maďarizácia prekročila prirodzené medze a bola cieľavedomým odnárodňovaním nemaďarských obyvateľov krajiny. V tomto období si smer násilnej maďarizácie osvojili okrem malých výnimiek všetky politické strany a stal sa jednou z hlavných úloh štátnej politiky.

Zdroj: Dušan Dubovský - Revúca kolíska slovenského stredného školstva